

Begrotingsbehandeling

BZK

Position Paper IPO



Komende week debatteert u met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de begroting van BZK. Vanuit de provincies geven wij u hiervoor graag enkele noties mee.

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven. In de fysieke leefomgeving speelt veel: we moeten woningen bouwen die tevens goed bereikbaar zijn, duurzame energie opwekken, kwetsbare natuurgebieden herstellen, de landbouw verduurzamen en onze economie meer regionaal zelfvoorzienend en circulair maken. Provincies kunnen én willen de landelijke opgaven en doelen vertalen naar een gebiedsgerichte aanpak, waarbij inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, gemeenten, waterschappen en rijk worden betrokken. Alleen door samen te werken kunnen we concrete resultaten boeken met behoud van politiek en maatschappelijk draagvlak.

Duidelijkheid nodig over nieuwe financieringssystematiek

In de contourennota van de minister van BZK wordt nog nauwelijks vorm en kleur gegeven aan de nieuwe financieringssystematiek voor decentrale overheden die is aangekondigd in het coalitieakkoord. Voor de provincies staat hoe dan ook voorop dat die nieuwe systematiek stabiliteit en zekerheid moeten bieden. Dat is niet alleen van belang voor de bekostiging van de huidige structurele wettelijke en autonome taken van provincies, maar ook voor de grote transitieopgaven waar we als gezamenlijke overheden voor aan de lat staan.

Een nieuwe financieringssystematiek voor de decentrale overheden gaat gepaard met het wegvallen van de huidige: voor de provincies valt de gehele basis weg. Duidelijk is wat er wegvalt (voornemen rijk tot structureel afschaffen trap-op-trap-af-systematiek, MRB, vermindering Provinciefonds), maar compleet onduidelijk is wat er voor terugkomt. Aangezien er bij een nieuwe financieringssystematiek een wettelijk traject komt kijken, wordt er veel tijd, afstemming en inzet gevraagd. Daarom is er op korte termijn behoefte aan duidelijke procesafspraken waarbij de verschillende trajecten die hier bij komen kijken in samenhang dienen te worden gezien. Hierbij is ook de samenwerking van departementen onderling van groot belang.

- *Nog dit najaar meer helderheid, planning en afstemming vanuit het rijk gewenst bij de ontwikkeling van een nieuwe financieringssystematiek voor de provincies.*

Structurele middelen voor structurele taken

Ondanks dat de minister van BZK in de contourennota het belang van zekerheid onderkent, zien we in de praktijk dat we juist nu in grote onzekerheid leven. In het coalitieakkoord is namelijk besloten om het volumedeel van het accres van het provincie- en gemeentefonds vanaf 2026 vast te zetten op een vast bedrag. Hiermee heeft het kabinet, vooruitlopend op de afspraken over een nieuwe financieringssystematiek, impliciet en zonder overleg met de provincies en gemeenten besloten om

de huidige trap-op-trap-af systematiek vanaf 2026 te verlaten. Door deze besluitvorming leveren provincies en gemeenten vanaf 2026 fors aan ruimte in (ondanks de incidentele bijdrage van € 100 miljoen in 2026 in het provinciefonds) en wordt bovendien in de ontwikkeling van het provinciefonds geen rekening meer gehouden met de autonome groei van onze taken (door bijvoorbeeld inwonergroei en vergrijzing). Daarbij maken alle nieuwe structurele opgaven de provincies als middenbestuur juist nu belangrijker dan ooit en daarmee is structurele financiële zekerheid middels een ruimer provinciefonds cruciaal.

- *Om de grote transitieopgaven te realiseren, moet voldoende dekking zijn vanuit het provinciefonds. Het provinciefonds moet meebewegen met de omvang van de huidige en voorziene provinciale taken.*
- *Incidentele fondsen zijn bedoeld voor incidentele taken. Structurele dekking is cruciaal voor structurele taken én lasten.*

Lastenneutraliteit bij groter provinciaal belastinggebied

Daarbij spreekt het kabinet over het vergroten van het belastinggebied voor decentrale overheden als mogelijkheid voor het realiseren van die stabielere financiering voor de medeoverheden. Het is hierbij van groot belang dat het kabinet de samenhang tussen de lokale belastingen van provincies, gemeenten en waterschappen in ogenschouw neemt én ervoor waakt dat de totale lastendruk voor de burger niet toeneemt. Die dient – naast stabiliteit en zekerheid – ook als randvoorwaarde wanneer er gekozen gaat worden voor een alternatief voor de huidige MRB als inkomstenbron voor provincies.

- *Een vergroting van het provinciale belastinggebied betekent per definitie dat elders belastingen verlaagd moeten worden om lastenneutraliteit voor de burger te garanderen.*

Artikel 2-onderzoek Fww

De complexiteit van de realisatie van die opgaven zit deels in het feit dat de opgaven zich niet één voor één, maar juist tegelijkertijd dienen. De provincies zien de wettelijke verplichting tot het uitvoeren van een onderzoek artikel 2 Financiële Verhoudingswet bij alle nieuwe taken als een belangrijke voorwaarde voor het verder vormgeven van de nieuwe financieringssystematiek. Het is hierbij cruciaal om de extra taken die volgen uit de grote transitieopgaven voor stikstof en wonen in samenhang te bezien. De provincies vragen het kabinet om ook bij het uitvoeren van artikel 2-onderzoeken deze samenhang in ogenschouw te nemen en tevens perspectief te bieden wat betreft het starten van betreffende onderzoeken.

Vergoeding Statenleden

De inzet van Statenlid.nu om de vergoeding van Statenleden te verhogen wordt door de gezamenlijke provincies gesteund.

Tot slot zijn we alleen in staat om de grote opgaven te realiseren als we onze handen ineen slaan en als één overheid samenwerken. Stabiliteit en zekerheid zijn hiervoor een must en dat betekent dat de structurele kosten voor alle overheidslagen structureel gedekt moeten worden.